

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Humanistyczny

ROBERT LITWIŃSKI

*Wspomnienie o „Panu Dziekanie”.
Ku pamięci Profesora Marka Mądzika (1946–2016)*

The Remembrance of “Mr Dean”. In Memory of Professor Marek Mądzik (1946–2016)

Zdawać by się mogło, że śmierć jest czymś tak oczywistym, że nie powinna nas zaskakiwać. Tak jednak nie jest, gdy dotyka tych, których znamy oraz naszych najbliższych. Wtedy zawsze przychodzi za wcześnie.

Jakież było nasze zaskoczenie, gdy dowiedzieliśmy się, że odszedł od nas Profesor Marek Mądzik, nasz drogi „Pan Dziekan”, jak o nim mówiliśmy, pomimo tego, że przecież nawet nie zajmował tego stanowiska. Ale był tak często prodziekanem u różnych włodarzy naszego Wydziału, że tym mianem go określaliśmy. Po prostu, człowiek instytucja. Lubiany przez wszystkich, bo dla wszystkich był serdeczny i przyjazny.

Taki był nasz Marek. Radosny, ale i sentymentalny. Stale tęskniący do swego rodzinnego Zaklikowa, w którym przyszedł na świat 19 kwietnia 1946 r. Tam też ukończył szkołę podstawową i liceum ogólnokształcące, by następnie rozpocząć studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na kierunku historia. Ukończył je 11 czerwca 1969 r. z wynikiem bardzo dobrym, uzyskując tytuł zawodowy magistra historii na podstawie rozprawy zatytułowanej „Polityka wewnętrzna Kazimierza Jagiellończyka w czasie wojny trzynastoletniej”.

W tym samym roku został zatrudniony jako asystent stażysta w Katedrze Historii Powszechnej kierowanej przez prof. dr. Juliusza Willaume, a rok później przeszedł na stanowisko asystenta w Zakładzie Historii Narodów ZSRR i swoje naukowe zainteresowania rozwijał pod kierunkiem prof. dr hab. Mirosławy Za-

krzewskiej-Dubasowej. Z Instytutem Historii UMCS miał być związany do końca swych dni.

W 1972 r. odbył staż naukowy w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego pod opieką naukową prof. dr. hab. Ludwika Bazylowa, co pozwoliło Mu na przeprowadzenie kwerendy w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie i zgromadzenie materiałów do rozprawy doktorskiej pt. „Polskie inicjatywy handlowe w rosyjskich portach czarnomorskich w końcu XVIII i w początkach XIX w.”. Jej obrona odbyła się w 1976 r., a mgr Marek Mądzik otrzymał stopień doktora nauk humanistycznych 30 czerwca tegoż roku decyzją Rady Wydziału Humanistycznego UMCS. Rozprawa ta ukazała się następnie drukiem w 1984 r.

Po uzyskaniu stopnia doktora Jego zainteresowania badawcze skupiły się na problematyce polonijnej, zwłaszcza losach Polaków na obszarze Zakaukazia w XIX i XX w. Dlatego też na przełomie 1978 i 1979 r. przebywał na stażu naukowym w Uniwersytecie Państwowym w Tbilisi. Okres ten wykorzystał na przeprowadzenie kwerendy w tamtejszych archiwach, gromadząc materiały do kolejnej pracy, tym razem rozprawy habilitacyjnej, która została opublikowana w Lublinie w 1987 r. pt. *Działalność społeczno-kulturalna i polityczna Polaków w Gruzji na przełomie XIX i XX w.* Kolokwium habilitacyjne zostało przeprowadzone w grudniu tegoż roku, a w październiku 1988 r. dr Marek Mądzik uzyskał zatwierdzenie stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych.

W marcu 1989 r. został zatrudniony na stanowisku docenta, a od października tego roku sprawował funkcję kierownika Zakładu Historii Krajów Europy Wschodniej (dawniej: Zakład Historii Narodów ZSRR), któremu szefował do 30 września 2016 r. W 1993 r. otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego. Przez cztery kadencje był Prodziekanem Wydziału Humanistycznego swojej *Alma Mater* (1996–2002 i 2005–2012).

Dalszą działalność naukową koncentrował wokół losów Polaków na Zakaukaziu (Gruzja, Armenia), działalności Polaków, polskich instytucji i organizacji społecznych na obszarach imperium rosyjskiego w XIX i XX w. (w tym zwłaszcza w okresie I wojny światowej) oraz dziejach miast Lubelszczyzny w XIX w. Wyniki swoich badań prezentował na konferencjach naukowych organizowanych w kraju i za granicą (m.in. w Erewaniu, Kazimierzu Dolnym, Tbilisi, we Lwowie, Wrocławiu, w Kijowie, Kamieńcu Podolskim, Żytomierzu i Odessie) oraz na łamach swoich publikacji, wśród których należy wymienić te najważniejsze:

1. *Polskie Towarzystwo Pomocy Ofiarom wojny w Rosji w latach I wojny światowej*, Lublin 2011, ss. 239.
2. *Działalność społeczno-kulturalna i polityczna Polaków w Gruzji na przełomie XIX i XX w.*, Lublin 1987, ss. 251.

3. *Tulaczy los. Uchodźcy polscy w imperium rosyjskim w latach pierwszej wojny światowej*, Lublin 2007, ss. 238 (współaut.: M. Korzeniowski, D. Tarasiuk).
4. *Repatriacja Polaków z Kaukazu po I wojnie światowej*, [w:] *Mniejszości polskie i Polonia w ZSRR*, red. H. Kubiak, T. Paleczny, J. Rokicki, M. Wawrykiewicz, Wrocław–Warszawa–Kraków 1992, s. 321–328.
5. *Polskie organizacje społeczno-kulturalne, polityczne i wojskowe na Zakaukaziu na przełomie XIX i XX wieku*, [w:] *Polacy w kulturze i życiu społecznym Zakaukazia do 1918 r.*, red. M. Zakrzewska-Dubasowa, Lublin 1990, s. 71–136.
6. *Hrubieszów w latach 1809–1866*, [w:] *Dzieje Hrubieszowa*, t. 1: *Od pradziejów do 1918 roku*, red. R. Szczygieł, Hrubieszów 2006, s. 175–245.
7. *Tarnogród w latach 1809–1864*, [w:] *Dzieje Tarnogrodu*, red. R. Szczygieł, Tarnogród 2006, s. 143–193.
8. *W czasach Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (1809–1864)*, [w:] *Dzieje Urzędowa*, red. R. Szczygieł, M. Surdacki, Lublin–Urzędów 2011, s. 223–278.
9. *Od powstania styczniowego do końca I wojny światowej. 1866–1918*, [w:] *Tomaszów Lubelski. Monografia miasta*, red. R. Szczygieł, Tomaszów Lubelski–Lublin 2011, s. 307–262.
10. *Komitet Polski w Moskwie w latach I wojny światowej. Struktura organizacyjna i początki działalności*, „Res Historica” 1997, z. 1, s. 185–203.
11. *Z działalności Polskiego Towarzystwa Pomocy Ofiarom Wojny na Białorusi*, „Zapiski Historyczne” 1996, t. 11, z. 1, s. 61–77.

Profesor Marek Mądzik swój czas przeznaczwał także dla wychowanków. Wypromował ośmiu doktorów i liczne grono magistrów.

Był również członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego (od 1970 r.) i Lubelskiego Towarzystwa Naukowego (od 1987 r.). Należał do Komitetu Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk (1993–1999), Komitetu Badania Polonii PAN (od 1999 r.), Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Pro Georgia” (od 1991 r.) i Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Res Historica” (od 1996 r.).

W uznaniu swoich osiągnięć naukowych i dydaktycznych otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (2004), Srebrny Krzyż Zasługi (1979) oraz kilkakrotnie Nagrodę JM Rektora UMCS.

Na naszej *Alma Mater* Profesor Marek Mądzik przeszedł wszystkie stopnie swej naukowej kariery: od asystenta, przez adiunkta, docenta, aż do profesora nadzwyczajnego. 18 kwietnia 2013 r. otrzymał z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tytuł profesora nauk humanistycznych.

Gdy z dniem 1 października 2016 r. odchodził na zasłużoną emeryturę, obiecywał, że będzie do nas wpadał – na poważne dysputy i zwykłe rozmowy. Ale już

kilkadziesiąt dni później Marka zabrakło i... wrócił tedy do swego ukochanego Zaklikowa, żegnany tłumnie przez Rodzinę, Przyjaciół, Uczniów i Znajomych. W zmarłym straciliśmy Człowieka Niezwykłego, Życzliwego Ludziom, Szczerego Przyjaciela.

Panie Profesorze, Panie Dziekanie, Marku. Będziesz wśród nas stale obecny, bo zgadzamy się ze słowami Wisławy Szymborskiej, że „umarłych wieczność do-
tąd trwa, dokąd pamięcią się im płaci”.